

FRÉTTABRÉF BSSL

EFNI BRÉFSINS:

Hvað er NDF í fóðri?	2
Að afla geldstöðufóðurs.....	2
Mikilvægi sláttutímans og fóðurþarfir.....	3
Mikilvægi heysýna	4
Landbúnaðarsýning 2008..	4

Á DÖFINNI:

20. - 23. júní 2007
Byggjum brýr:
Lokafundur

11. - 15. júní 2007
Námskeið í gæðastýringu
í sauðfjárrækt

Sumarslátrun hjá SS

Líkt og undanfarin ár óskar Sláturfélag Suðurlands eftir lömbum til slátrunar fyrir hefðbundna sláturtíð næsta haust. Fyrsta slátrun er áætluð 9. ágúst nk. og síðan vikulega eftir þann tíma. Mikilvægt er að framleiðendur panti tímanlega og tryggja sér þá sláturdaga sem þeir helst óska eftir. Nánari upplýsingar um fyrirkomulag og verð í síma 480 4100

Sæðingagjöldin lækka

Á síðasta aðalfundi Búnaðarsambands Suðurlands var ákveðið að lækka sæðingagjöld á hverja kú úr kr. 800 í kr. 500 hjá mjólkurframleiðendum. Nú hefur jafnframt verið ákveðið að framvegis verða sæðingagjöldin innheimt fjórum sinnum á ári, þ.e. í mars, júní, september og desember. Eins og áður fer innheimta fram í gegnum viðskiptareikninga MS. Rétt er að ítreka að innheimt er fyrir hverja kú á forðagæsluskýrslu, allar endursæðingar eru innifaldar og ekki er greitt fyrir kvígusæðingar. Fyrir holdasæði er innheimt aukalega sem nemur verði sæðisins frá Nautastöð BÍ.

Kúabeit og heimtraðirnar

Fyrir ári skrifaði ég pistil með sömu fyrirsögn. Sjaldan er góð vísa of oft kveðin og því rétt að ítreka mikilvægi þess að göngutraðir kúnna til og frá fjósi sé haldið hreinlegum. Það gefur auga leið að umferð kúnna leiðir af sér mikið traðk og auk þess slabb í vætutíð ef ekki er gætt að því að malarbera heimtraðirnar reglulega. Með stækkandi kúabúum er enn ríkari ástæða en áður fyrir bændur að gefa þessum þætti gaum.

Traðirnar að og frá beitarhólfunum þurfa að vera malarbornar með hæfilaga grófri möl. Með þessu vinnst a.m.k. þrennt; kýrnar slíta klaufunum á slíkri braut betur en á mjúkum moldarstígum, allt umhverfi fjóssins verður þrifalegra og síðast en ekki síst verða kýrnar sjálfar miklu hreinlegri og minni tími fer í júgur og spenapvott sem eitt og sér ætti að vera næg ástæða til að leggja í kostnað við ofaniburðinn. Á stórum kúabúum erlendis er lítið á þennan þátt sem mjög mikilvægt atriði í að halda góðu heilsufari meðal kúnna þar sem smíthætta er jú alltaf meiri ef kýrnar þurfa að ganga í drullu og slabbi. Ekki skaðar að þrifalegt umhverfi fjósa bætir ímynd framleiðslunnar á viðkomandi bæ sem og íslenskrar mjólkurfamleiðslu almennt.

Jóhannes Hr. Símonarson

Hvað er NDF í fóðri?

Flestir bændur hafa áreiðanlega heyrt talað um NDF í fóðri í tengslum við efnagreiningar á heyi. En hvað er NDF? Hér á eftir er reynt að útskýra hugtakið og hvað það segir okkur.

Í stuttu máli getum við sagt að NDF sé mæling á tréni í fóðri. NDF er skammstöfun fyrir ensku orðin Neutral Detergent Fiber sem bein þýðing yfir á íslensku gæti útlagst sem „hlutlaust sáputréni“. Þýðingin segir okkur því ekki mikið en heitið er dregið af efnagreiningaraðferðinni sem Van Soest o.fl. fundu upp árið 1991 til að greina í sundur frumuveggu platna, þ.e. trénishlutann og svo frumuinnihaldið. Aðferðin byggist á því sjóða fóðursýni í klukkustund í hlutlausri sáputlausn og er það sá hluti fóðursýnisins sem eftir verður þegar suðunni er lokið sem kallast NDF. Mælieiningin er g/kg þ.e og er að sjálfsgöðu misjöfn eftir fóðurgerðum. Sem dæmi má búast við að NDF í vallarfoxgrasi, sem er ráðandi fóðurjurt hér á landi, sé á bilinu 450-600 g/kg þ.e. Í sinni einföldustu mynd er hægt að segja að hátt NDF bendi til þess að viðkomandi fóður sé tormelt sem leiðir til minna áts en lágt NDF aftur á móti bendir til að fóður sé auðmelt. Fóður

sem er of auðmelt getur leitt til þess að gripirnir jórtri minna en æskilegt er, sem aftur leiðir til minni munnvatnsframleiðslu. Munnvatnið ræður mjög miklu um sýrustigið í vömbinni sem aftur ræður miklu um nýtingu fóðursins.

Tréni er afar mikilvægt fyrir vambarstarfsemi jörturdýra. Um árabíl hefur þekkt víða erlendis að fóðra kýr sterkt, þ.e. gefa þeim fóður með lágu tréniinnihaldi, til að hámarka át þeirra og þar með afkastagetu. Á Íslandi hafa kúabændur í auknum mæli tekið upp þessa sömu stefnu. Þessi sterka fóðrun getur leitt til fóðrunarsjúkdóma s.s. súrrar vambar og vinstrarsnúnings ef ekki er rétt á málum haldið. Mæling á NDF í gröffóðri er því leið til að finna heppilegustu samsetningu fóðurs svo sneiða megi hjá fóðrunarsjúkdómum en jafnframt ná því besta út úr hverjum grip. Þekktar stærðir á NDF í einstökum fóðurefnum er því grundvallaratriði til að ekki sé gengið of langt í kjarnfóður/gröffóðurhlutfallinu. Auk þess er mikilvægt að NDF sé þekkt í gröffóðrinu sem öðrum fóðurefnum þegar settar eru saman heilfóðurblöndur. Við samsetningu á blöndum er gengið út frá því að heildar NDF fóðursins sé að lágmarki á bilinu 280-320 g/kg þ.e. Til eru afleiður af NDF, bæði mældar og útreiknaðar s.s. meltanlegt NDF (dNDF), ómeltanlegt NDF (iNDF) og þeNDF sem tekur tillit til kornastærðar fóðursins en ekki verður farið nánar í þessar afleiður hér.

Jóhannes Hr. Símonarson

Að afla geldstöðufóðurs

Fóðrun mjólkurkúa á geldstöðu hefur fengið aukna athygli kúabænda undanfarin misseri. Lengi hefur verið þekkt að ekki er rétt að fóðra allar kýr á sama gröffóðri og mismuna þeim aðeins í kjarnfóðri eftir stöðu á mjaltaskeiði/geldstöðu. Fóðurfræðingar og aðrir fóðrunarráðgjafar hafa lengi talað fyrir sérstakri geldstöðufóðrun, oftast fyrir daufum eyrum. Trúlega var um að kenna að á kúabúum með um 30 mjólkandi kýr í básafjösi voru alla jafna fáar geldkýr hverju sinni og ekki hagkvæmt að hafa sérstaka heygerð fyrir 2-3 kýr. Parna skildi því e.t.v. á milli fræðimenskunar og raunsæis.

Með stækkandi kúabúum á liðnum árum hefur hins vegar orðið grundvöllur fyrir sérstakri geldstöðufóðrun. Þannig er t.d. grundvallaratriði í legubásafjösum að taka geldkýr frá mjólkandi kúum og fóðra þær sérstaklega. En hvernig gröffóður á að gefa geldkúum? Grundvallarforsendan er sú að kýrin nái að fylla sig vel. Markmiðið er ekki að geldkýrin éti minna magn en mjólkandi kýrin, heldur að hún innbyrði minni orku. Ef geldkýrin fær að éta eins mikið og hún vill og nær góðri fylli helst vömbin stór í geldstöðunni. Vömbin er þar með tilbúin til að innbyrða mikið af orkuríku fóðri strax þegar kýrin þarf á því að halda eftir burðinn. Geldstöðufóðrið þarf því að vera gróft til að auka fyllina en samt sem áður lystugt til að kýrnar éti það, án þess þó að vera orkuríkt.

Að þessu sögðu má ljóst vera að það er rangt að gefa geldkúum hey af elstu og lélegustu túnunum eins og algengt er, þar sem heyið af þeim er oft fíngert og ólystugt. Vallarfoxgras sem slegið er nokkru eftir skrið hentar aftur á móti einkar vel sem geldstöðufóður. Það heldur lystugleikanum ágætlega þrátt fyrir að orka þess (meltanleikinn) minnki mjög eftir skrið. Það verður einnig ágætlega gróft.

Annað atriði sem máli skiptir er kaliinnihald geldstöðufóðursins. Kalí er í flokki frumefna sem hafa s.k. katjónir, en það eru frumefni sem hafa jákvæða hleðslu (+). Erlendar rannsóknir hafa sýnt fram á að of hátt innihald katjóna (kalís) á geldstöðu eykur hættuna á bráðadoða og stálmabólgu og þar með jógurbólgu. Einnig eru uppi kenningar um að hátt innihald katjóna í geldstöðufóðri hafi neikvæð áhrif á lífsþrótt kálfa þó að staðfestar rannsóknir liggi ekki fyrir. Þegar mjólkurmyndun hefst við burð snýst dæmið við. Þá er mjög mikilvægt að fóðra kýrnar á orkuríku heyi með háan meltanleika og eðlilegt steinefnajafnvægi.

Ósaxað vallarfoxgras með lágu kaliinnihaldi (~12 g/kg þe) sem slegið er um eða eftir miðjan júlí ætti því að vera kjörið geldstöðufóður.

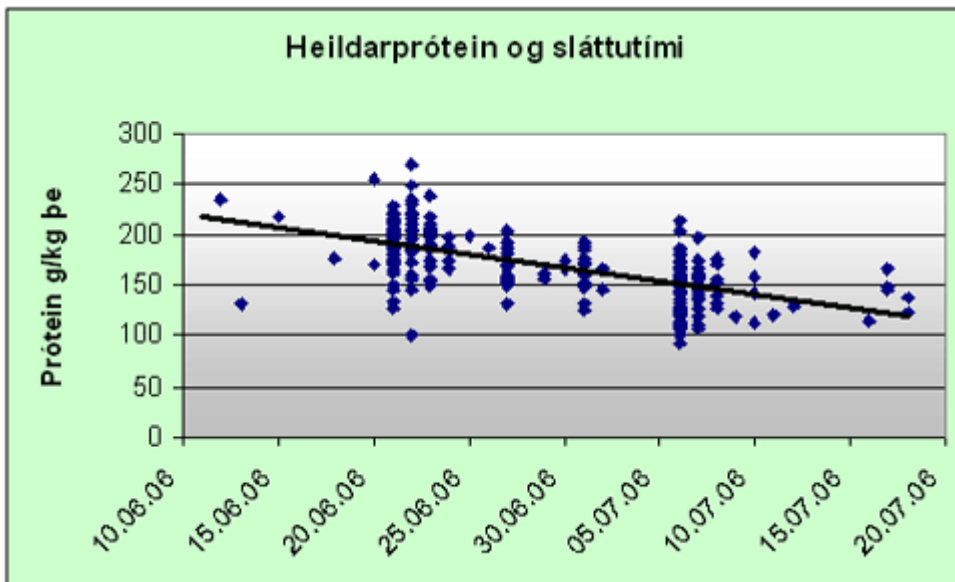
Jóhannes Hr. Símonarson

Mikilvægi sláttutímans og fóðurþarfir

Undanfarin ár hafa bændur verið hvattir til að fylgjast vel með þroska túngrasa á sprettutímanum til að bregðast nægilega snemma við til að ná gæðafóðri til fóðrunar næsta vetur.

Á liðnu ári lofaði vorið góðu framan af en langur þurrka- og kuldakafli í maí fram undir miðjan júní seinkaði sprettu töluvert. Heyfengur á síðasta ári úr fyrri slætti var víða með minna móti en ágæt uppskera af seinni slætti. Orkugildi seinni sláttar var að meðaltali betra en úr 1. slætti.

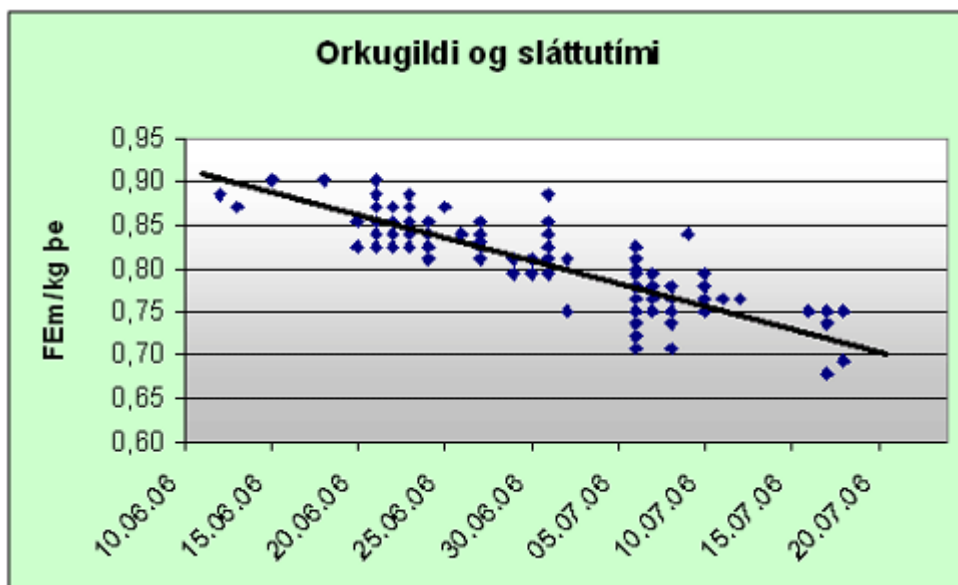
Heyskapur hófst þá almennt í ágætu veðri 21.-24. júní víða um Suðurland en fljótlega fór að rigna og eftir þann rigningarkafila, þegar sláttur hófst að nýju um 6.júli, varð ljóst að þroski túngrasanna var komin undir þau gildi sem ásættanleg þykja til mjólkurframleiðslu og/eða sem eldisfóður í kjötframleiðslu. Alls bárust niðurstöður úr tæplega 880 heysýnum (hirðingar-

Mynd 2. Samband sláttutíma og heildarpróteins.

1. slætti, miðað er við 681 sýni úr 1. slætti 2006. Nánar má sjá þetta á mynd 1 og mynd 2.

Bændur eru því hvattir eins og áður að fylgjast vel með sprettuferlinum í ár og bregðast við í tíma með slátt. Kröfur um gæðafóður eru háðar framleiðslustigi og aðstæðum. Á vef Bændasamtakanna, www.bondi.is og á vef Búnaðarsambands Suðurlands www.bssl.is er að finna upplýsingar mögulega skiptingu gæða heimaaflds fóðurs m.t.t. þarfa nautgripa. Út frá því er hægt að áætla skiptingu túna í flokka eftir því hver þörfin er af heymagni og af hvaða gæðum út frá þörfum bústofnsins. Kýr í geldstöðu gera allt aðrar kröfur um heygæði/magn en kýr á hámjólkurskeiði. Fóðuröfluninni verður að stýra eftir þörfum búpeningsins.

Mynd 1. Samband sláttutíma og orkugildis.

sýnum) af Suðurlandi frá liðnu sumri. Flest sýnin voru úr 1. slætti og meirihlutinn tekinn í júnímánuði. Háarsýni komu býsna vel út í fóðurgildi miðað við fyrri ár.

Þegar farið er að rýna frekar í tölurnar má lesa nokkuð afgerandi niðurstöðu varðandi þróun orkugildis og próteins í

Runólfur Sigursveinsson.

Mikilvægi heysýna

Líkt og undanfarin sumur verður lögð áhersla á að bændur á Suðurlandi taki hirðingarsýni, þ.e. taki heysýni rétt áður en heyið er rúllað eða sett á annan hátt í geymslu. Þátttaka í þessu starfi hefur verið góð undanfarin ár, að jafnaði hafa komið til efnagreininga 700 til 900 hirðingarsýni. Mjög er mismunandi hversu mörg sýni eru tekin á hverju búi. Algengt er að bændur taki 5 til 7 sýni til að fá yfirlit yfir gæði þess heimafengna fóðurs sem aflað er. Heysýnin verða efnagreind hjá Landbúnaðarháskólanum líkt og verið hefur. Kostnaður vegna efnagreiningar á hvert sýni á liðnu ári var 3.950 kr án vsk. Reikna má með einhverri hækkun milli ára vegna verðlagsbreytinga.

Til viðbótar hefðbundinni heyefnagreiningu verður boðið upp á að fá greint tréni (NDF) í einstökum sýnum. Gjaldtaka vegna hennar er áætluð kr. 1.500 án vsk. Þeir bændur sem óska eftir tréni mælingu eru beðnir að merkja það sérstaklega á heysýnamerkimiðana.

Samkvæmt upplýsingum frá Landbúnaðarháskólanum er miðað við að frá því að heysýni komi til greiningar þar til niðurstöður komi til bændna líði ekki meira en 30 dagar. Við þessi tímamörk yrði miðað í sumar.

Rétt er að rifja upp gagnsemi þessi að taka heysýni:

1. Meiri möguleikar á að fóðrunin verði markvissari og betri og heysýni eru grunnur að fóðuráætlanagerð.
2. Gefur vísbendingar um ástand túna og er stjórnæki til að meta áburðarþörf og val á áburði.
3. Ef fóðrunarkvillar gera vart við sig er auðveldara að grípa inn í ef menn hafa yfirlit um efnainnihald fóðurs.
4. Upplýsingar um efnainnihald fóðurs er einn mikilvægur liður í innra gæðaeftirliti búans og treystir grunn að góðri framleiðslu.

Til að tryggja gott skipulag eru væntanlegir þátttakendur beðnir tilkynna þátttöku í síma 480-1800 eða í tölvupósti, rs@bssl.is. Í kjölfarið fá bændur senda sérstaka plastpoka, límmiða og leiðbeiningar um sýnatökuna.

Athygli SUNNU- og SÓMA-bændna er vakin á því að þeir þurfa ekki að tilkynna þátttöku þar sem þeir fá allir send nauðsynleg gögn.

Runólfur Sigursveinsson

Landbúnaðarsýning 2008

Í tilefni af 100 ára afmæli Búnaðarsambands Suðurlands á næsta ári hefur verið ákveðið að efna til landbúnaðarsýningar á Suðurlandi. Ákveðið hefur verið að sýningin verði haldin helgina 22.-24. ágúst 2008. Staðsetning sýningarinnar hefur ekki verið ákveðin en einkum er horft til annað hvort Hellu eða Selfoss. Mun staðarval einkum ráðast af þeirri aðstöðu sem standa mun sýningu af þessari stærðargráðu til boða en ljóst er að sýningin mun gera kröfu um talsvert rými, bæði innan- og utanhúss. Skipuð hefur verið undirbúningsnefnd fyrir sýninguna en í henni eru Þorfinnur Þórarinsson, formaður BSSL, Sigurður Loftsson formaður FKS og Hrafnkell Karlsson, formaður HS. Framkvæmdastjóri sýningarinnar er Guðmundur Jóhannesson, ráðunautur hjá BSSL. Ætlunin er að sýningin bjóði upp á flest það er að landbúnaði lítur, s.s. búfjársýningar, tækja- og rekstrarvörusýningar og að sjálfsögðu kynningu á afurðum landbúnaðarins.